

Sitrep Irak
NR.1, 19/12/02

Dit sitrep is opgesteld op verzoek van het CVIN en is een gezamenlijke productie van AIVD, MIVD en Buitenlandse Zaken. Het sitrep is bedoeld ter informatie voor de betrokken bewindslieden. Dit sitrep zal tweewekelijks worden uitgebracht. Indien noodzakelijk zal de frequentie worden verhoogd. Normaliter zal het sitrep zich richten op de actuele ontwikkelingen en niet meer dan drie pagina's beslaan. Dit eerste sitrep bevat tevens achtergrondinformatie en beslaat om die reden eenmalig acht pagina's en een bijlage.

I Internationale politieke ontwikkelingen:

A. Irak:

Irak heeft op 7 december jl. van een overzicht overhandigd van o.a. vroegere massavernietigingswapens-programma's (zie hieronder). Irak heeft deze aangelegenheid gebruikt om te onderstrepen dat het op dit moment geen programma's op dat terrein heeft.

Alles wijst erop dat de Irakese autoriteiten thans alles op alles zetten om een militaire interventie zo lang mogelijk tegen te houden, hoewel zij ervan overtuigd lijken te zijn dat een militaire interventie onvermijdelijk is.

Het is onduidelijk hoe de Irakese bevolking zal reageren in het geval van een aanval. Vermoed wordt dat de bevolking – met de nog verse herinnering van de mislukte pogingen om Saddam Hoessein in 1991 en 1996 van de macht te verdrijven – in eerste instantie een afwachterende positie zal kiezen.

In Londen heeft van 13 tot en met 17 december jl. een conferentie van de Irakese oppositie plaatsgevonden, waarbij zo'n 50 groeperingen en 300 deelnemers aanwezig waren, onder het voorzitterschap van Zalmay Khalilzad (VS Presidentieel gezant voor Afghanistan en tevens Special Envoy and Ambassador at large for free Iraqis). De conferentie is georganiseerd door zes partijen (INC, de Monarchisten, INA, de shi'itische SCIRI en de twee Koerdische partijen PUK en KDP). Na vijf dagen overleg was aan het eind van de conferentie echter vooral sprake van onenigheid en verdeeldheid. Sommige partijen (ongeveer 30 deelnemers, allen van Shi'itische afkomst) hebben de conferentie verlaten en hebben gewaarschuwd voor een burgeroorlog als zij niet bij een eventuele nieuwe regering betrokken zullen worden. Ondanks de onenigheid is – onder sterke Amerikaanse druk - de conferentie beëindigd met twee papers: een "policy statement" dat ingaat op zaken als federalisme, minderheden en het veiligheidsapparaat en een stuk betreffende een zogenaamde Transitional Period Project dat ingaat op de twee eerste jaren na de val van Saddam Hoessein en onder andere het houden van verkiezingen voorziet om een democratische staat op te richten. Tevens is een coördinerend Comité van 65

personen opgezet, dat de opdracht heeft gekregen het machtsvacuüm in Irak te vullen als Saddam Hoessein valt en voordat een overgangsautoriteit zal worden ingesteld. Deelnemers aan de conferentie hebben benadrukt dat lokale leiders in Irak nauw betrokken zullen moeten zijn bij deze overgangsautoriteit.

B. Regio rondom Irak:

Onmiddellijk na aanvaarding van resolutie 1441 heeft de Arabische Liga haar steun uitgesproken voor deze resolutie en Irak opgeroepen er uitvoering aan te geven. De Liga heeft erop aangedrongen dat indien Irak niet aan VN-eisen voldoet, de VR opnieuw bijeen zal komen om zich over de nieuwe situatie te beraden. Ondermeer uit vrees voor de reactie van de bevolkingen van landen in de regio, wordt in het openbaar zowel door de Liga als door de afzonderlijke landen gesteld dat een militaire interventie niet aan de orde is. Achter de schermen geven de meeste Arabische landen echter aan dat zij een oorlog onvermijdelijk achten. Zij vrezen daarbij vooral destabilisering van de regio en spreken dan ook de hoop uit dat een militaire interventie – als het zover komt – een snelle interventie zal zijn waarbij de militaire presentie van de VS in de regio zo kort mogelijk zal zijn.

Deze enigszins "dubbele" houding weerspiegelt zich ook in de positie m.b.t. een mogelijke machtswisseling in Irak. De meeste landen rondom Irak hebben aangegeven niet te zullen treuren op het moment dat het regime van Saddam Hoessein valt.

10 2 a

C. Washington/ Londen:

Over het algemeen heeft de VS de koers ten aanzien van Irak geleidelijk bijgestuurd, waarbij steeds meer de nadruk op een multilaterale aanpak is komen te liggen. De Amerikaanse Administratie lijkt zich er gaandeweg meer bewust van geworden dat zowel binnenlandse, als buitenlandse steun voor het beleid ten aanzien van Irak onontbeerlijk zijn.

Zowel Washington als Londen hebben in de loop van deze week laten weten dat zij zich "sceptisch" opstellen ten aanzien van Irakese verklaringen over hun massavernietigingswapens. Volgens SoS Powell is de opgave niet volledig; deze zou volgens deskundigen vooral oude informatie bevatten. De indruk bestaat dat de recente opgave slechts dient om tijd te rekken. VS en VK zijn thans bezig een diepgaande en volledige analyse van het document te maken.

10 2 a

SoS Powell kondigde deze week aan dat de VS zich waarschijnlijk deze of volgende week zal uitspreken over de Irakese opgave. Men zal daarbij mogelijk weer een geval van "material breach" constateren, maar het lijkt niet waarschijnlijk dat daar meteen de meest vergaande conclusie ("casus belli") aan verbonden worden.

Er bestaat een risico dat het uiteindelijk tot een aanvaring tussen de VS en de wapeninspecteurs zou kunnen komen. Sommige leden van de VS Administratie lijken (ook op basis van eerdere ervaringen) weinig vertrouwen te hebben in Hans Blix en UNMOVIC.

De Britse Premier Blair heeft tenslotte aangekondigd dat het VK zich waarschijnlijk kort na de Kerst zal uitspreken over de Iraakse opgave

D. VN/ UNMOVIC/ IAEA:

Op 7 december jl. overhandigde Irak aan Uitvoerend Voorzitter Blix van UNMOVIC en aan Directeur-generaal El-Baradei van het Internationaal Atoomagentschap (IAEA) de opgave van zijn programma inzake massavernietigingswapens. UNMOVIC en IAEA zijn doende de opgave te bestuderen. Inmiddels is aan de leden van de Veiligheidsraad op 17 december jl. een versie van de opgave verstrekt die geschoond is van proliferatiegevoelige informatie. Deze versie zal bovendien ontdaan zijn van informatie over bedrijven die volgens de Irakese autoriteiten goederen aan Irak hebben geleverd.

De voorzitter van de Veiligheidsraad heeft besloten dat Uitvoerend Voorzitter Blix een exemplaar van de opgave beschikbaar kan stellen aan de vijf permanente leden van de Veiligheidsraad. Het is overigens een novum dat de Irakese opgave bekend wordt gesteld. In het verleden werden Irakese opgaven bij UNSCOM en IAEA geheim gehouden. De kritiek op de gang van zaken rond de verspreiding van het dossier dient dan ook mede in dat licht te worden gezien. Of en in hoeverre de opgave na verspreiding onder de leden van de Veiligheidsraad openbaar zal worden gemaakt is aan de Veiligheidsraad zelf om te besluiten. De Nederlandse regering heeft daarin geen inspraak. Blix heeft aangekondigd in de loop van week 50 de Veiligheidsraad een eerste, voorlopige analyse van de Irakese opgave te zullen verstrekken. In een gesprek met de Nederlandse Permanente Vertegenwoordiger in New York heeft hij gesteld dat de verklaring te wensen over laat. De Iraakse opgave zou weinig nieuwe informatie bevatten en vele vragen open laten, onder andere met betrekking tot de UNSCOM-gegevens over resterend biologisch materiaal waarover Irak geen uitleg geeft. Volgens Blix zou op basis van dit document dan ook niet geconcludeerd kunnen worden dat Irak "had come clean".

E. NAVO:

De Amerikaanse onderminister van Defensie, de heer Wolfowitz, heeft tijdens zijn bezoek aan de Noord-Atlantische Raad op 4 december jl., gewezen op mogelijkheden voor een nadere betrokkenheid van de NAVO. Hij suggereerde bij die gelegenheid gebruik te maken van NAVO-middelen (bijv. AWACS) en stafcapaciteit (bijv. de planningscapaciteit van SHAPE). Daarnaast wees hij op de mogelijkheid dat zich ontwikkelingen kunnen voordoen die aanleiding geven tot verzoeken om bondgenootschappelijke bijstand (bijv. door middel van een Turks verzoek om

bondgenootschappelijke consultatie in de zin van artikel 4 van het Verdrag van Washington, of zelfs bijstand in de zin van artikel 5 van het Verdrag van Washington).

De discussie in het bondgenootschap over deze vormen van NAVO-betrokkenheid is overigens nog niet begonnen (gegeven onder meer de positie van Frankrijk en Duitsland).

F. EU:

Tijdens de Europese Raad van Kopenhagen heeft de EU een verklaring inzake Irak aangenomen, waarin de EU haar volledige steun voor resolutie 1441 en aan de wapeninspecteurs van UNMOVIC en IAEA heeft uitgesproken. De Unie heeft benadrukt dat het doel van haar beleid de ontwapening van Irak is en dat het nu aan Irak is om aan alle VN eisen te voldoen.

Daarnaast heeft de EU op Nederlands initiatief het belang van nauw overleg tussen de partners benadrukt, in het geval dat 'material breach' geconstateerd zou worden.

II Uitvoering VR-resolutie 1441/ inspecties:

A. Uitvoering VR-resolutie:

Naast de briefing van Blix over de inhoud van de Irakese opgave, zal Blix op 27 januari as. voor het eerst rapporteren over de gang van zaken met betrekking tot de inspecties en zou hij mogelijk "material breach" kunnen rapporteren.

Indien Blix of El-Baradei het nodig achten, kunnen zij echter ook voor 27 januari as. al gevallen van "material breach" rapporteren aan de Veiligheidsraad, die zich vervolgens over de zaak zal beraden.

De "sanitized" versies van het document zijn inmiddels aan de niet-permanente leden gedistribueerd. Van de meer dan 10.000 pagina's is een groot gedeelte weggestreept zodat per saldo iets meer dan 3.500 pagina's tekst resteren.

B. Inspecties:

Zowel UNMOVIC als het IAEA lijken ongestoord hun gang te kunnen gaan en alle locaties te kunnen bezoeken die zij wensen. Er zijn thans 80-90 UNMOVIC-medewerkers en 20-30 medewerkers van het IAEA (thans het Iraq Nuclear Verification Office; INVO) in Irak aanwezig. Pas nadat meer helikopters ter plekke zijn gearriveerd, kunnen de inspecties geïntensiveerd worden.

Over wat er zoal is aangetroffen bij deze inspecties hebben UNMOVIC en het IAEA zich niet uitgelaten. Wel heeft hoofd INVO, Baute, aan Europese missies in Wenen aangegeven dat tot op heden geen aanwijzingen zijn gevonden voor nucleaire activiteiten anders dan onder de VR-resoluties toegestaan.

De Nederlandse immunoloog Rozing heeft de leiding gekregen over het team voor het biologische wapenprogramma.

Een gevoelig punt betreft de opgave van Irakese medewerkers aan de Irakese wapenprogramma's. Irak heeft nog niet aan het verzoek van UNMOVIC daartoe voldaan (deadline is eind van deze maand). De VS wil dat deze medewerkers zo mogelijk buiten Irak worden geïnterviewd. Dat draagt echter het risico van druk op, of represailles tegen familieleden van deze mensen in zich. Bovendien meent UNMOVIC dat de Irakese autoriteiten uiteraard goed weten welke gevoelige informatie de uitgereisde medewerkers kennen. UNMOVIC wil derhalve geen mensen dwingen naar het buitenland te gaan.

In januari verwacht UNMOVIC gevoelige locaties te kunnen inspecteren, met name ook die welke niet in de Irakese opgave vermeld stonden. Pas daarna kan een beter inzicht worden verkregen in de werkelijke medewerking van Irak aan de inspecties.

Uiterlijk 60 dagen na aanvang van de inspecties, dus voor 27 januari 2003, dienen UNMOVIC en het IAEA een rapport voor te leggen aan de VR over de eerste fase van de inspecties. UNMOVIC meent dat op dat moment nog geen definitief oordeel gegeven kan worden over de medewerking van Irak aan de uitvoering van resolutie 1441.

III Militair relevante ontwikkelingen:

A. Militaire ontwikkelingen in Irak:

Ten aanzien van de ontplooiing en paraatheid van de Irakese strijdkrachten hebben zich in de afgelopen weken geen wezenlijke veranderingen voorgedaan. Opvallend is het uitblijven van de grootschalige oefeningen die gewoonlijk van eind september tot begin december plaatsvinden. Ofschoon harde aanwijzingen ontbreken, wordt gespeculeerd dat (delen van) het zware materieel van de Adnan-divisie van de Republikeinse Garde bij Mosul in Noord-Irak, verplaatst zijn naar locaties ten noorden van Bagdad. Het mogelijke doel van een dergelijke maatregel is om aan de vooravond van een mogelijke militaire interventie in staat te zijn in een kort tijdsbestek manschappen van deze eenheid over te brengen naar de voorbereide posities om de verdedigingsring rond Bagdad te completeren.

B. Militaire opbouw van VS en VK:

De Amerikaanse en Britse troepenopbouw in het Midden-Oosten en Turkije neemt inmiddels aanzienlijke vormen aan en een gestage verdere opbouw vindt plaats.

In Saudi-Arabië, Turkije, Bahrein, Koeweit, Oman en Qatar en aan boord van een viertal vliegdekschepen in de regio bevinden zich in totaal ruim 450 vliegtuigen. In de directe nabijheid van elk van de vliegdekschepen bevinden zich ongeveer tien andere schepen, waaronder tenminste één onderzeeboot. Tezamen met bommenwerpers die zich bevinden op Diego Garcia en bommenwerpers die bij een aanval vanaf bases in de Verenigde Staten of het VK aanvliegen, kan worden beschikt over ruim 500 platformen voor het lanceren van kruisraketten.

Grootschalige luchtaanvallen kunnen derhalve reeds op dit moment worden uitgevoerd.

In Koeweit zijn inmiddels grote hoeveelheden materiaal ten behoeve van grondacties opgeslagen. Nabij Diego Garcia ligt een 10 – 20-tal 'Roll on - Roll off-schepen' met aan boord alle benodigde materiaal voor enkele divisies. Ondersteunende vaartuigen bevinden zich op dit moment al in de regio. Een tweetal luchtlandingsdivisies staat in de VS paraat om ingezet te worden. Naar verwachting zijn eind van deze maand zoveel middelen in de regio aanwezig – de mensen kunnen worden ingevlogen – dat een relatief grote inzet van grondtroepen mogelijk moet zijn. Voor een grootschalige inzet van grondtroepen zullen de personele- en logistieke voorbereidingen zeker nog één maand langer vergen.

Het hoofdkwartier van het Centraal Commando (HQ CENTCOM) in Tampa (VS) is inmiddels – overigens formeel tijdelijk in verband met een oefening - overgebracht naar Qatar.

C. Houding Saudi-Arabië tegenover militaire interventie:

Gelet op bovengenoemde troepenopbouw van (primair) de VS, is de Saudische opstelling van belang. In tegenstelling tot Saudi-Arabië, grenst Koeweit slechts voor ca. 200 km aan Irak, waardoor de operationele mogelijkheden van grotere formaties van grondtroepen vanuit Koeweits grondgebied beperkt zijn. Deze beperking zou zijn opgeheven indien Saudi-Arabië zou toestaan zijn grondgebied als uitvalsbasis te laten gebruiken. Dit is echter niet het geval.

10 2 a

Reden voor de Saudische terughoudendheid is dat – in tegenstelling tot 1991 – het land zich niet rechtstreeks bedreigd voelt door Irak. Daarenboven wil Saudi-Arabië zich niet teveel committeren aan het Amerikaanse beleid jegens Irak, omdat dit hen in de ogen van zijn bevolking zou compromitteren. De vrees voor interne repercussies ligt hieraan ten grondslag. Over het afgelopen jaar is een toename te constateren van incidenten met mogelijke anti-Amerikaanse / westerse motieven. Het betreft weliswaar kleine voorvallen, maar de machthebbers reageren nerveus.

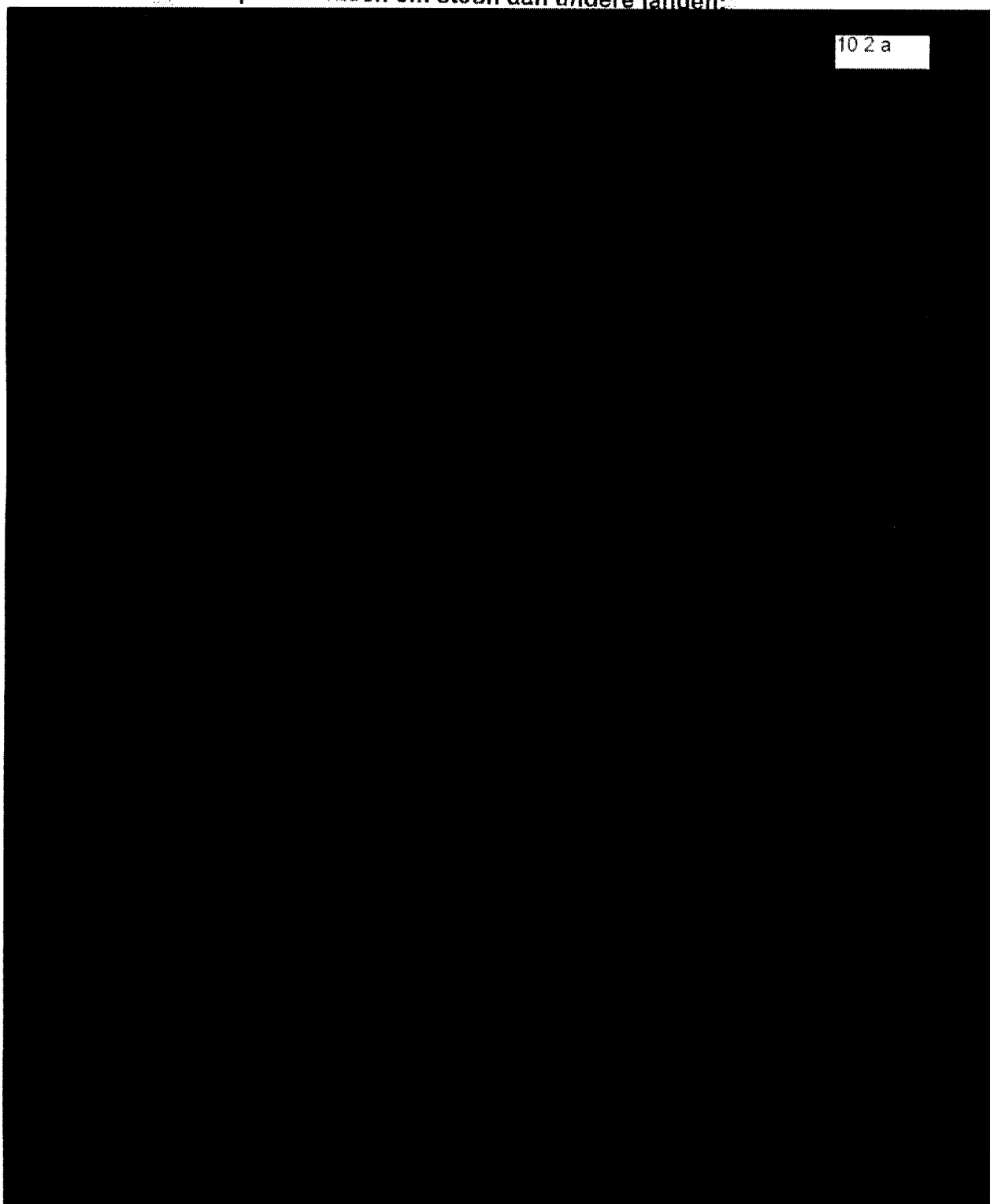
10 2 a

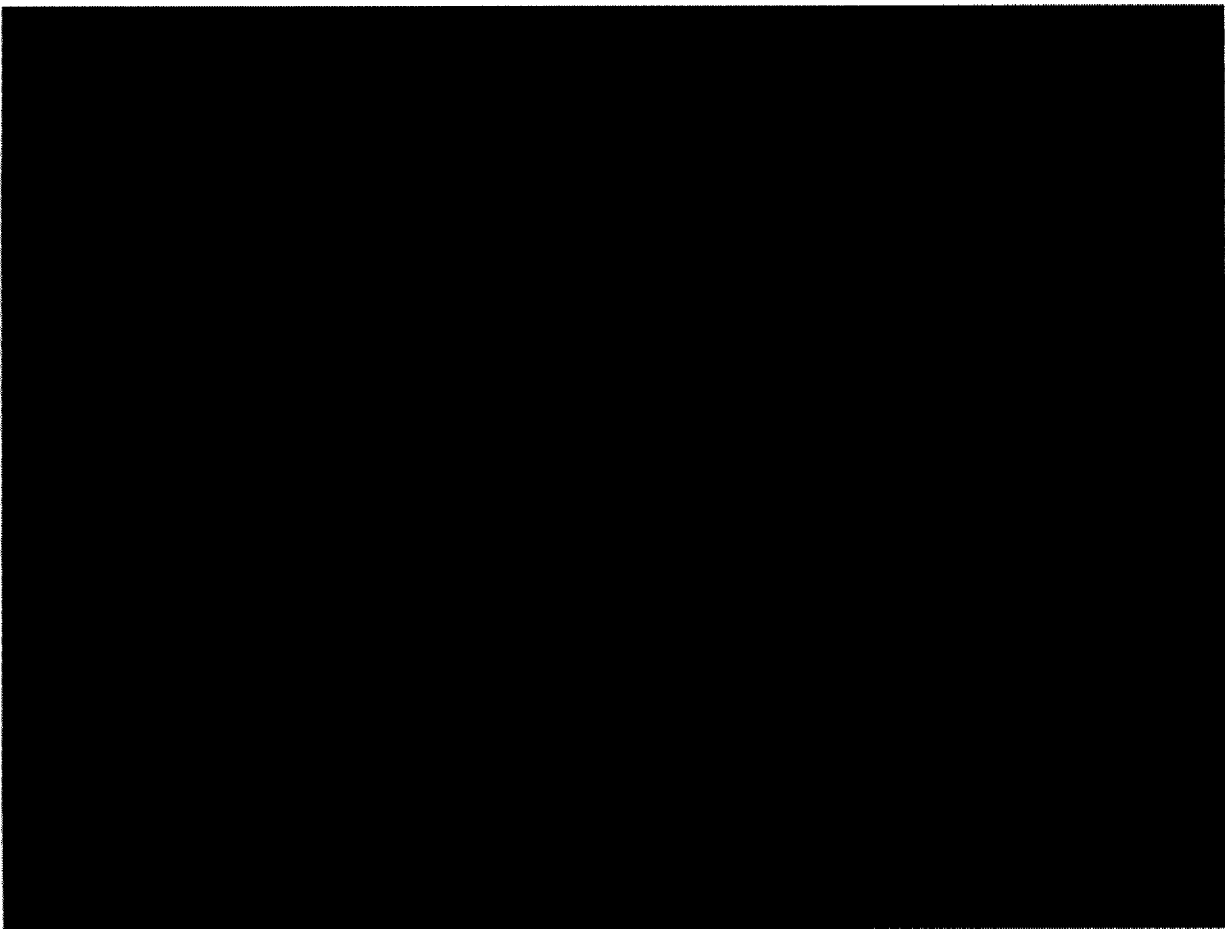
[REDACTED]

[REDACTED] Gelet op de nauwe veiligheidspolittieke relatie tussen Riyad en Washington wekt dat geen verbazing. Ook in het geval van Irak, zal deze band naar verwachting uiteindelijk domineren.

D. Reacties op VS-verzoek om steun aan andere landen:

10 2 a

IV (Gevolgen voor de Nederlandse samenleving:)

Een recente risico-analyse die in het CVIN werd besproken en enkele betrokken bewindslieden reeds toeging is als bijlage toegevoegd.

+++++

Verzendlijst:

- Minister-president
- Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksaangelegenheden/ Vice MP
- Minister van Verkeer en Waterstaat/ Vice MP
- Minister van Defensie
- Minister van Justitie
- Minister van Buitenlandse Zaken